

Interview met ir. Jean-Louis Herrier

Als leidend ambenaar van de cel kustzone bij de afdeling Natuur van de Vlaamse milieu-administratie AMINAL (of officieel: 'ambenaar natuurbehoud kustzone'), beheerst Jean-Louis Herrier (*22/06/1960) als geen ander de dossiers met betrekking tot natuurbehoud en natuurontwikkeling in het Vlaamse kustgebied. De afdeling natuur van AMINAL is dan ook de overheidsdienst van het Vlaams Gewest die bevoegd is voor de ondersteuning en uitvoering van het gewestelijk natuurbeleid en voor de handhaving van de natuurbehoudswetgeving.

Wat moeten we juist verstaan onder deze taakomschrijving?

Met uitvoering van het Vlaamse natuurbeleid bedoel ik in eerste instantie alles wat te maken heeft met de voorbereiding van de ministeriële besluiten houdende aanwijzing als Vlaamse natuurreservaten, de goedkeuring van de beheersplannen alsook met aankoop, inrichting en beheer van de Vlaamse natuurreservaten, vroeger staatsnatuurreservaten genoemd. Daarnaast beschikt AMINAL Natuur over een politieke bevoegdheid om de natuurbehoudswetgeving ter bescherming van dieren, planten en hun leefgebieden te doen naleven. De cel kustzone is dan meer specifiek bevoegd voor dit takenpakket binnen het grondgebied van de tien kustgemeenten.

Hoelang bent u reeds actief bij AMINAL?

Ik ben op 1 maart 1992 in dienst getreden bij de Vlaamse administratie, bij de toenmalige dienst ordening platteland van het bestuur Landinrichting. Mijn taak was advies te verlenen over bouwvergunningaanvragen in agrarisch gebied. Eind 1992 ben ik dan gedurende drie maanden gedétacheerd geworden naar het Instituut voor Natuurbehoud, voor de opmaak van de inventaris ten behoeve van de voorbereiding van de duinendecreten. Ik herinner me trouwens nog de verplaatsingen vanuit mijn thuisbasis Knokke naar Kiewit (Hasselt). Meer dan zes uur onderweg zijn op trein, bus en te voet om dan nog geen zes uur achter mijn bureau te zitten! Het gros van het werk moest dan ook nog tijdens het weekend thuis gebeuren. In maart 1993 ben ik gereïntegreerd in de administratie, maar nu bij de dienst Waters en Bossen. Officieel was ik er aangesteld als ambenaar voor het privé-bos. In

de praktijk werd ik belast met het opvolgen van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen, met de lange termijn planning bosbouw en met de duinendecreten. Begin 1994 heb ik een overplaatsing verkregen naar de dienst Natuurontwikkeling, die in 1995 bij de reorganisatie van de Vlaamse administratie opging in de nieuwe afdeling Natuur. De leiding berustte aanvankelijk bij Sylvester Thys. Na diens pensioen in december 1996 werd Koen Desmet ons nieuw afdelingshoofd.

U vertelde dat u woonachtig bent te Knokke. Hebt u daar altijd gewoond en ligt daar misschien ook de drijfveer voor uw gedrevenheid inzake natuur aan de kust?

Ik ben eigenlijk geboren in Gent, maar we zijn daar niet lang blijven wonen. Mijn vader was zeeman en een verhuis naar Antwerpen (Berchem) lag dus voor de hand. Toen ik acht jaar oud was zijn we om gezondheidsredenen van Antwerpen verhuisd naar Heist-aan-zee. Ik had een zwakke gezondheid en de gezonde zilte zeelucht zou mij meer deugd doen dan de Antwerpse stadslucht, zo zeiden ons de doctors. Nog later verhuisden we naar het naburige Knokke, waar ik tot op vandaag nog steeds woon.

Mijn woonplaats zal ook wel hebben bijgedragen tot mijn liefde voor de natuur aan de kust, ook al fascineerde natuur me reeds van kindbeen af, van toen ik nog in Antwerpen woonde. Ik keek bijvoorbeeld

heel graag naar 'Le Jardin Extraordinaire' op de televisie. Als ik eens in een gezonde toestand verkeerde, wat toen niet zo vaak het geval was, ging ik zeer graag wandelen in het Nachtegaalpark en had ik er alle aandacht voor de bomen en de vogels. Later, toen ik aan de kust woonde, werden mijn favoriete excursiegebieden Park 58, de Zwinbosjes, het Zwin en de achterliggende polders. Zo is een bijzondere interesse voor de natuur aan de kust gegroeid met een klemtoon op de plantjes en de duinen. Ik heb dan ook doelbewust gekozen voor een studierichting – landbouwkundig ingenieur – waarbij ik een relatief grote kans had om in de natuursector terecht te komen. Na mijn thesis, die handelde over de vegetatie van de duinstreek van het Zwin, lag de weg open om me te verdiepen in de duinendecreten, waarna ik geleidelijk aan mijn werkterrein begon te verruimen naar alles wat met natuurbehoud en –ontwikkeling aan de kust van doen had.

U hebt er nooit aan gedacht om, zeg maar ecoloog te worden en veldwerk te gaan doen in plaats van u te richten op beleid en beheer?

Het is eigenlijk een samenloop van omstandigheden die ervoor gezorgd heeft dat ik in het beleid en beheer ben terecht gekomen. En voor een stuk is het ook een beetje aan de studiekeuze gelinkt. Als bosbouwkundig ingenieur ben je eerder voorbestemd, laat ons maar zeggen, voor administratieve of aanverwante jobs, eerder dan voor het meer fundamentele onderzoekswerk. Bovendien heb ik altijd al een voorkeur gehad voor een job met een meer rechtstreeks maatschappelijk nut.

'Natuur daar zorgen wij voor' is het motto van de afdeling Natuur. Wat hebben jullie inspanningen of die van jullie natuurlijke voorlopers tot nu toe opgeleverd aan de kust?

Ik denk dat de belangrijkste verwezenlijking tot nu toe de bijkomende bescherming van toch een dikke duizend hectaren duinen en duinovergangsgebieden in het kader van de duinendecreten is geweest. Anderzijds toch ook zeer belangrijk is het verwervingsbeleid dat reeds sinds de beslissing van de Vlaamse regering van 3 februari 1998 (betreffende de oprichting van een verwervingsinstrument voor de Maritieme Duinstreek) actief gevoerd wordt en waardoor we tot nog toe 380 hectaren (waaronder de 222 ha 'De Zwinbosjes' te Knokke) duinen en duin-polder-overgangsgebied hebben kunnen aankopen. Ook de uitwerking van een ecosysteemvisie voor de Vlaamse kust als eerste eco-regio van Vlaanderen en de opmaak van

beheersplannen voor nagenoeg alle natuurreservaten aan de kust, zijn belangrijke verwezenlijkingen.

Concreet op het terrein is het natuurontwikkelingsplan aan de IJzermonding wellicht één van de belangrijkste mijlpalen die gezet geweest zijn in de afgelopen jaren. Begin de jaren '90 was het gebied fysisch nagenoeg volledig verkwanseld en omvatte het naast een militaire basis en een militaire haven ook nog opgespoten terreinen die op het gewestplan grotendeels waren ingekleurd als gebied voor openbare nutsvoorzieningen. In december 1992 was er ook nog sprake van plannen voor jachthavens en vakantiedorpen. Maar nadien koos de overheid resoluut voor natuurherstel, wat vandaag, met Europese steun in het kader van een Life-project, op het terrein reeds zijn vruchten heeft afgeworpen.

Een tweede concrete realisatie, die ik tot nu toe als één van de betere voorbeelden van geïntegreerd kustzonebeheer zie, is de aanleg van het Sternenschiereiland in de Voorhaven van Zeebrugge. De realisatie is uiteraard vooral te danken aan afdeling Waterwegen Kust van AWZ, maar wij hebben daarin samen met het Instituut voor Natuurbehoud een stimulerende rol gespeeld en we hopen die rol in de toekomst te kunnen blijven vervullen. Tenslotte is het afdwingen van de correcte naleving van zowel de Vlaamse als Europese regelgeving inzake de bescherming van natuurlijke habitats en leefgebieden van vogels in o.a. de havengebieden van Zeebrugge en Oostende een belangrijke stap geweest in de richting van de integratie van het natuurbehoud in het Vlaams beleid voor de havens aan onze kust.

Hoe ziet u de toekomst voor de hele kustzone, welke plannen hebt u nog in petto, welke wensen, welke dromen zou u nog graag verwezenlijkt zien?

Onze hoofdopdracht en tevens belangrijkste ambitie en droom is de verwerving van de quasi totaliteit van de duinen en duin-polder overgangsgebieden en het kunnen voeren van een aangepast natuurtechnisch beheer in die gebieden, rekening houdend met andere zachte gebruiksvormen. Nu beheert de afdeling Natuur langs de Vlaamse kust reeds een 1.200 hectaren duinen die in eigendom zijn van het Vlaams Gewest. Daarbij moeten we nog enkele tientallen hectaren duinen bijtellen die gelegen zijn in militaire domeinen en die wij ook natuurtechnisch mogen beheren. Het oorspronkelijk areaal duinen aan onze kust bedroeg 6.000 ha. Het op heden resterend duinenareaal omvat in totaal 3.600 ha open ruimte (duin, duin-polder-overgangsg gebied, waterwingebied, golfterreinen, e.d.). Hiervan zijn in het

kader van de duinendecreten een kleine 1.100 ha aangeduid als beschermd duingebied of als voor het duingebied belangrijk landbouwgebied. De overige 2.500 ha waren op het Gewestplan reeds als natuurgebied, parkgebied of een andere groene bestemming ingekleurd en als dusdanig meestal niet opgenomen in het kader van de duinendecreten, tenzij ze bezwaard waren met een uitvoerbare verkaveling. Dus het is in feite een kleine 1.200 hectare van die 3.600 hectare die eigendom zijn van het Vlaamse Gewest en beheerd worden door afdeling Natuur. Daarbij komt nog eens 150 ha die beheerd worden door afdeling Bos en Groen, de domeinbossen van De Haan en 350 ha zeeverende duinen die eigendom zijn en beheerd worden door de afdeling Waterwegen Kust van AWZ. Zelfs na onze reeds geleverde aankoopinspanningen is dus nog slechts minder dan de helft van het Vlaams kustduinenareaal eigendom van het Vlaams Gewest. Er blijft dus nog een lange weg af te leggen vooraleer onze doelstellingen zullen bereikt zijn.

Gedurende die tien jaar dat u nu reeds actief betrokken bent bij het natuurbehoudbeleid in Vlaanderen hebt u ongetwijfeld bepaalde maatschappelijke evoluties meegemaakt. Ik denk bijvoorbeeld aan de maatschappelijke aanvaarding van de bescherming van de duinen of van natuurontwikkelingsprojecten.

Wat is uw mening hierover?

Wat betreft de maatschappelijke aanvaarding van de bescherming van de duinen merk ik dat dit steeds meer als een evidentie wordt aanvaard door het breed publiek en ook door de politieke bewindsvoerders, wat nog niet het geval was pakweg 15 jaar geleden. En hetzelfde geldt voor natuurtechnisch beheer, mits men het publiek voldoende informeert. Waar het schoentje plaatselijk soms nog kan wringen is met de regulering van de toegankelijkheid van de natuurdomeinen. Mensen begrijpen niet altijd waarom bepaalde zones slechts toegankelijk zijn via wandelpaden. Zo is het niet evident lokale besturen te doen inzien dat verstoringsgevoelige broedvogels als de Dwergstern, Strandplevier of Tapuit slechts kansen maken wanneer hun broedgebieden tijdens het zomerhalfjaar worden afgeschermd voor betreding. Lokale besturen vinden ook wel dat de duinen moeten behouden en beschermd worden, maar dan veeleer als toeristische troeven... en daarmee bedoelt men helaas nogal vaak als recreatieve zandbak waar zo weinig mogelijk regulering is. Men vreest immers het brede publiek, inclusief de toeristen te misnoegen. Nochtans zijn die toeristen zelf meestal vrij

begripvol als je hen het hoe en waarom van bepaalde gedragsregels uitlegt. En daarom ben ik toch nog altijd vrij optimistisch dat, mits een goede dialoog, ook de ogen van de gemeentebesturen kunnen geopend worden. Ook zij moeten inzien dat een mooi duingebied met veel typische natuurwaarden en fauna- en vegetatie-elementen een toeristische meerwaarde betekent in vergelijking met de door hen alom geprezen platgelopen zandbak. Let wel, daarmee heb ik nog niet gezegd dat er geen plaats meer mag zijn voor platgelopen zandbakken aan onze kust. Binnen de draagkracht van het ecosysteem kunnen er plaatselijk wel degelijk zones afgebakend worden waar volledige toegankelijkheid in duinen wordt toegelaten, maar het kan niet altijd en overal. Het is een kwestie van zonering binnen de beperkte ruimte die er is aan de Vlaamse kust.

U had het daarnet over bescherming van verstoringsgevoelige broedvogels. Hoe is het gesteld met de bescherming van minder 'aaijbare' soorten als strandpieren, krabben of zeesterren?

Wat betreft de aanvaarding van de nood aan bescherming van de mariene- en strandfauna zitten we heel wat verder van huis, vrees ik. Vele mensen begrijpen nog altijd niet dat minder aaijbare beestjes zoals garnalen, vissen of krabben evenveel recht hebben op bescherming als meer aaijbare organismen zoals vogels, vlinders of mooie bloemen. Ook hier dient via een soortsgesrichte, dan wel gebiedsgesrichte aanpak (strand- en mariene reservaten) gestreefd te worden naar een bescherming van de kwetsbare natuurwaarden, rekening houdend met de draagkracht van het ecosysteem.

Iedereen heeft de laatste tijd de mond vol van 'geïntegreerd kustzonebeheer' en zowel landelijk als internationaal heeft het concept aan invloed gewonnen. Wat verstaat u onder geïntegreerd kustzonebeheer?

Wat ik zie als geïntegreerd kustzonebeheer is een duurzame ontwikkeling waarbij rekening gehouden wordt met de kwetsbare natuurwaarden en de draagkracht van het ecosysteem. Deze laatste dienen steeds te fungeren als randvoorwaarden bij alle activiteiten en exploitatievormen van de kust, zoals kustverdediging, scheepvaart, visserij, toerisme, landbouw, waterproductie e.a.

Hoe belangrijk is wetenschappelijk onderzoek bij dit geïntegreerd beheer van kustgebieden en in het beheer en beleid van jullie natuurterreinen?

Uiteraard zijn de ecosysteemvisie van de Vlaamse kust en de daaruit afgeleide beheersplannen en gebiedsvisies wetenschappelijk onderbouwd. Het beheer wordt ook wetenschappelijk gemonitord zodat kan worden nagegaan in hoeverre de beoogde resultaten worden gehaald en blijkt waar het beheer dient te worden bijgestuurd. Ik kan dan ook gerust stellen dat het toegepast wetenschappelijk onderzoek in functie van het beheer van onze gebieden één van de hoekstenen is voor het geïntegreerde kustzonebeheer. In dit geïntegreerd beheer en de wetenschappelijke onderbouwing zijn we overigens geen alleenspelers. Zo is afdeling Waterwegen Kust van AWZ toch wel onze geprivilegieerde gesprekspartner. Misschien hebben we nog onvoldoende gestructureerd overleg met andere instanties maar als er een serieuze bestuurlijke verankering komt en een serieuze organisatiestructuur voor dat geïntegreerd kustzonebeheer zal dat ongetwijfeld verbeteren in de toekomst. Dan zullen ook andere sectoren en actoren misschien meer intoets kunnen geven aan het wetenschappelijk onderzoek in functie van de ecologische bijsturing van hun activiteiten.

Zie je in dit domein of elders ook een rol weggelegd voor het nog jonge Vlaams Instituut voor de Zee? Wat ziet u al belangrijkste taak voor het VLIZ?

Ik denk dat de hoofdtak van het VLIZ het verzamelen van kennis is en het hierover communiceren naar een ruimer publiek. Het wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen is nogal gefragmenteerd over diverse instanties en onderzoeksgroepen. Elke dienst heeft wel ergens enkele onderzoeksprojecten lopen, waarvan de rapporten – na oplevering – riskeren ten eeuwige dage mooi gerangschikt te worden in een bibliotheek. Het VLIZ heeft een belangrijke rol als archivaris van kennis over het kustecosysteem en ook als instelling die zorgt dat die kennis ruimer gecommuniceerd wordt. De in juni 2002 door VLIZ in opdracht van AMINAL-Natuur georganiseerde studiedag over de 'Baai van Heist' is een goed voorbeeld van archivering en communicatie van de kennis van het strandecosysteem naar een ruim publiek van ambtenaren, wetenschappers, beleidsvoerders en geïnteresseerde burgers. In de toekomst kunnen we dan ook hopen te blijven samenwerken rond dergelijke zaken.

Ik zou u alvast willen danken voor de tijd die u hebt kunnen vrijmaken voor dit gesprek. Vooraleer we dit interview afronden wil ik u nog vragen of u tot slot nog een nieuwjaarswens hebt?

Ik hoop van harte dat men het bevoegdheidspakket van afdeling Natuur (en hierbinnen van de cel kustzone), bij een eventueel toekomstige reorganisatie van de administratie, niet gaat uiteenrukken en gaat toekennen aan administratieve entiteiten die ver van elkaar gelegen zijn. Op die manier zou immers de coherentie in beleidsplanning, beleidsvisie en de uitvoering op het terrein zoek kunnen geraken. We hebben hier aan de kust nu een hecht team van groenarbeiders, natuurwachters, landschapsdeskundigen, een juriste, een bioloog en een bio-ingenieur, die allen een

deel van het globale takenpakket voor hun rekening nemen. Ik vind dat één van de belangrijkste verwezenlijkingen van de afgelopen jaren en het zou onbegrijpelijk zijn een dergelijk samenhangend en goed functionerend geheel weer helemaal door een te schudden. Wat goed werkt, dient niet te worden gereorganiseerd.

